

מדת בדת

לע"צ הגה"צ ר' שלום מרדכי
הכהן בן ר' יצחק שברון זצוק"ל
הערות והנצחות ט"ל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 231 פרשת וישב תשע"ז

בבא מציעא פח-צה

ישנה ברייתא שמדיש לומדים להוציא מנכש בשומים ובצלים שזה לא גמר מלאכה ולכן פועל לא יאכל בהם, ולכאורה קשה שניתן ללמוד מאל כליך לא תתן, ויש לומר שבא לרבות גם כשמוציא קטנים מתוך גדולים והפעולה היא תיקון בגדולים שהם מחוברים.

ישנה ברייתא נוספת שלומדים מדיש שרק דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו ובא להוציא הבודל בתמרים וגורגורות שנגמרה מלאכתם למעשר שפועל לא אוכל, אך קשה שיש ברייתא שפועל הבודל בתמרים אוכל ורב פפא מבאר שמדובר שם בתמרים גרועות שמתבשלות אחר קצירתם שבקצירה עוד לא נגמרה מלאכתם.

ישנה ברייתא שלומדים מדיש שרק דבר שנגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל אך אם נגמרה מלאכתו לחלה פועל אינו אוכל להוציא לש מקטף ואופה שנגמרה מלאכתם לחלה ואין פועל אוכל בהם, אך קשה שכבר נגמרה מלאכתם למעשר קודם לכן, ויש לומר שמדובר בחו"ל שאין מעשר, אך קשה שא"כ אין גם חיוב חלה, ויש לומר שמדובר בארץ ובו' שכבשו וז' שחלקו שיש בהם חיוב חלה אך לא חיוב מעשר, אך קשה שלא המעשר גורם איסור לפועל אלא הגמר מלאכה הוא האוסר, ובינא אומר שיש לכרוך את ב' הברייתות שלומדים מדיש שפועל אוכל מכל דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר וחלה.

הסתפקו אם פועל יכול להבהב את הענבים באש ולאכלם האם זה נקרא כענבים ודבר אחר, ויש להוכיח שכתוב בברייתא שמתור לבעה"ב להשקות את הפועלים יין כדי שלא יאכלו הרבה ענבים ופועלים יכולים לטבול פיתם בציר כדי שיאכלו הרבה ענבים, **עמוד ב** ויש לומר שודאי ניתן להכשיר את האדם לאכול יותר או פחות אך הספק הוא להכשיר בפירות עצמם, לכאורה יש להוכיח מהברייתא שפועלים אוכלים ענבים בראשי אומניות שלהם ובלבד שלא יבהבו באור, ויש לומר ששם זה מצד ביטול מלאכה והספק הוא כשאין ביטול מלאכה כגון במקרה אשתו ובניו עמו, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שאומרת שלא יבהבו באור ויאכל ולא יכמור באדמה ויאכל ולא יפרוך על הסלע ויאכל אך יכול לפרוך מיד ליד ולאכול, ויש לדחות ששם זה מצד ביטול מלאכה שאם נאמר שזה בגלל שהוא ממתק את הפרי מה שיך מיתוק במה שהוא פורך על הסלע, ויש לומר שבכ"ז מתמתק קצת, ויש להוכיח מברייתא שפועלים שעדרו בתאנים וגודרים בתמרים ובוצרים בענבים ומוסקים בזיתים אוכלים ופטורים ממעשר שהתורה זכתה להם אך בפיתם לא יאכלו אלא א"כ נטלו רשות מבעה"ב ולא יספות במלח ויאכל, ויש לדחות שמלח ודאי נקרא ענבים ודבר אחר, ויש להקשות ששנינו שמי ששכר פועל לעדור ולקשקש תחת הזיתים לא יאכל ואם שכרו לבצור או למסוק או ללקט אוכל ופטור שהתורה זכתה לו, ואם קצץ אחת אחת יכול לאכול אך שתיים שתיים לא יאכל וסופת במלח, ולכאורה אם מדובר בקצץ ודאי יכול לאכול איך שרוצה אלא זה הולך על הרישא שלא קצץ ובכ"ז מותר לספות במלח, ואביי מתרץ שמה שכתוב אינו סופת מדובר בארץ ספיתה קובעת ומה שכתוב סופת מדובר בחו"ל ספיתה אינה קובעת, ורבא מקשה וכי יש דבר שבארץ ספיתה קובעת מדאורייתא ובחו"ל מותר לכתחילה, ורבא מבאר שבין בארץ בין בחו"ל ספיתה אינה קובעת בפרי אחד ובשנים ספיתה קובעת ובקצץ בין ספפת בין שלא ספת אחד אינו קובע ושניים קובע ואם לא קצץ ולא ספת אוכל שתיים ואם ספת אחת קבע למעשר והספיתה קבעה.

רב מתנה אומר שספיתה קובעת לומדים מהפסוק כי קבצם כעמיר גרנה שקיבוץ הוא בשניים.

שנו בברייתא שפרות שמפרידות קליפת השעורים שייבשו בתנור, דף ז וכן אם דשו בתרומה ומעשר לא עובר בכל תחסום אך משום מראית עין יביא מלא אגרוף מאותו המין ויתלה לה בטרסקל שבפיה, ורשב"י אומר שיתלה לה כרשינים והם יפים לה מהכל, אך קשה שישנה ברייתא שאינו עובר על כל תחסום בפרות שמרכסות בתבואה, אך פרות שדשות בתרומה ומעשר עובר בכל תחסום ואם נכרי דש בפרתו של ישראל הבעלים לא עובר, וישראל שדש בפרתו של נכרי עובר בכל תחסום, ואמנם בתרומה ניתן לחלק שבתרומה עצמה אינו עובר, והברייתא השניה מדברת בגידולי תרומה שעובר, אך לא ניתן

דף פח ר' ינאי סובר שטבל מתחייב במעשר רק משראה פני הבית שכתוב בערתי הקדש מן הבית ור' יוחנן סובר שגם חצר קובעת שכתוב ואכלו בשערך ושבעו ומה שכתוב מן הבית בא ללמד שהחצר משתמרת כבית שהוא משתמר, ור' ינאי למד מבשערך שחייב רק בהכנסה דרך השער אך אם התבואה נכנסה דרך גגות וקריפיות אינה מתחייבת במעשר, רב חנינא חזוהא מקשה מהברייתא לעיל שכתוב כנפשך שכמו שבעה"ב פטור מלעשר בשדה כך הפועל פטור ומשמע שמי שקונה חייב גם בשדה, ורב פפא מבאר שמדובר בתאנה שעומדת בגינה ונופה נוטה לחצר לר' יוחנן או לבית לר' ינאי, ורק הלוקח חייב שענינו במקחו אך בעה"ב פטור שענינו בתאנה ואינו מחשיב את הנוף אלא את העיקר, אך יש להקשות שלוקח אינו חייב מדאורייתא ששנינו שהתנויות של בית הינו חרבו ג' שנים קודם ירושלים כי הם העמידו דבריהם על דין תורה **עמוד ב** שהם למדו בפסוק עשר תעשר ואכלת ולא מוכר תבואת זרעך למעט לוקח, ויש לומר שאכן לוקח חייב רק מדרבנן והפסוק כנפשך לענין מעשר הוא אסמכתא, ובאמת לומדים מזה כדברי הברייתא שכמו בעצמן אם חסמת אתה פטור כך בפועל אתה פטור, ומר זוטרא מקשה מברייתא שבקישואים ודילועים הגורן שמחייבם במעשר הוא משיפקסו, וביאר רב אסי שניטל הפיקס שלהם היינו הפרת, ולכאורה משמע שחייב גם בפיקסו בשדה, ויש לדחות שמדובר בבית, אך קשה מדוע כתוב משיפקסו שיהיה כתוב עד שיפקסו יש לומר שאם היה כתוב כך היינו אומרים עד שיגמרו לפקס קמ"ל משעה שיתחילו לפקס.

מר זוטרא בן ר"נ מקשה מברייתא שכתוב שהגורן לחייב במעשר הוא משעת גמר מלאכתם והיינו מלאכת הכנסתן ולכאורה משמע אפילו בשדה, ויש לדחות שמדובר בבית, ועוד י"ל שר' ינאי דיבר רק בזיתים וענבים שאינן בני גורן אך חטים ושעורים שהן בני גורן זמנם הוא גורן שכתוב להדיא בתורה.

עד כאן מצאנו אדם במחובר ושור בתלוש, ואדם בתלוש יש ללמוד ק"ו משור שאינו אוכל במחובר והוא אוכל בתלוש ק"ו אדם שאוכל במחובר שיאכל בתלוש, אך יש לדחות שבשור מצויים על חסימה ואילו באדם אין איסור חסימה, אך קשה שנאמר שאכן יהיה ציווי על חסימה באדם מק"ו שאם בשור שלא מחוייבים להחיותו מצויים בחסימתו אדם שחייבים להחיותו ק"ו שיצטוו בחסימתו, אלא יש ללמוד מהפסוק כנפשך שכמו בבעה"ב עצמו פטור בחסמו כך בפועל פטור אם חסמו, ואדם בתלוש יש ללמוד ממה שכתוב קמה שתי פעמים ואם אינו ענין לאדם במחובר נלמד לאדם בתלוש, ור' אמי אומר שאין צריך פסוק באדם בתלוש שהרי כתוב כי תבא בכרם רעך ומדובר גם בנשכר לכתף ובכ"ז אוכל, ושור במחובר ניתן ללמוד מאדם שלא מצאנו להדיא שאוכל בתלוש והוא אוכל במחובר שור שאוכל בתלוש ודאי יאכל במחובר, אך ניתן לפרוך שאדם מצויים להחיותו ואילו שור לא מצויים להחיותו, אך קשה שאכן נלמד שמצויים להחיות שור, שאם אדם שלא מצויים בחסימה מצויים להחיותו שור שמצויים בחסימה ודאי יתחייבו להחיותו, ויש ללמוד מהפסוק וחי אחיך עמך ולא שור, ושור במחובר יש ללמוד ממה שכתוב רעך שתי פעמים ואם אינו ענין לאדם במחובר נלמד מזה לשור במחובר.

רבינא אומר שלא צריך פסוק לאדם בתלוש ושור במחובר שהרי כתוב לא תחסום שור בדישו,

דף פט ולכאורה לומדים משור את כל המינים שלומדים שור שור משבת וא"כ ניתן לכתוב לא תדוש בחסימה ומדוע כתוב שור אלא להקיש חוסם לנחסם ונחסם לחוסם שכמו שחוסם אוכל במחובר כך נחסם אוכל במחובר וכמו שנחסם אוכל בתלוש כך חוסם אוכל בתלוש.

שנו בברייתא שכמו שדיש הוא גידולי קרקע ופועל אוכל בו כך כל גדולי קרקע פועל אוכל בהם ולהוציא חולב מחבץ ומגבן שזה לא גידולי קרקע ואין פועל אוכל בהם, ולכאורה יש ללמוד את זה מכי תבא בכרם שרק בגידולי קרקע פועל אוכל, ויש לומר שכיון שלומדים מקמה כל בעלי קומה א"כ נלמד משם אף דבר שאינו גידולי קרקע, קמ"ל שלומדים מדיש.

לחלק כך במעשר שאף שגידולי תרומה הם תרומה מדרבנן אך לגבי מעשר שנינו להדיא שגידולי טבל ומעשר הם כחולין, אלא יש לחלק שמה שכתוב שעובר מדובר במעשר ראשון ומה שכתוב שאינו עובר מדובר במעשר שני כדעת ר"מ שהוא ממון גבוה, ועוד י"ל ששני הברייתות דברו במעשר שני ומה שכתוב אינו עובר זה כר"מ ומה שכתוב שעובר זה כר' יהודה, ומעשר קודם דישה שייך רק בהקדמתו בשיבילים, ויש להקשות שגם לר' יהודה הוא ממון הדייט רק תוך לחומה ויש לומר שהוא דש תוך לחומת בית פאגי, ועוד י"ל שבמעשר ודאי אינו עובר ובמעשר דמאי עובר, וחילוק זה ניתן לחלק גם בתרומה שבתרומת דמאי עובר ובתרומת ודאי אינו עובר, אך לכאורה קשה ששייך רק מעשר דמאי ולא תרומת דמאי שהרי שנינו שיוחנן כהן גדול ביטל וידוי מעשר וגדול על דמאי ששלח בכל גבול ישראל וראה שהפרישו רק תרומה גדולה, אלא יש לחלק שמדובר בתרומת מעשר ובשל ודאי אינו עובר ושל דמאי עובר.

שאלו את רב ששת במקרה שהבהמה אוכלת ומתריזה האם איסור החסימה זה רק בדבר שטוב לה וא"כ באופן שאינו טוב לה אין איסור, או שטעם האיסור הוא משום שהיא רואה אוכל והיא מצטערת וא"כ גם כאן היא רואה ומצטערת, ורב ששת אמר ששנינו שרשב"י אמר שתולה לה כרשיניים שהם יפים לה מהכל, א"כ משמע שעיקר האיסור הוא בדבר שטוב לה.

הסתפקו אם יש איסור לומר לנכרי חסום פרתי ודוש בה, שלכאורה ניתן לומר שאיסור אמירה לנכרי הוא רק בשבת שהיא איסור סקילה אך חסימה שהיא רק לאו אין איסור לומר לנכרי, או שאין הבדל בין האיסורים, ולכאורה יש להוכיח מהברייתא הנ"ל שנכרי שדש בפרתו של ישראל אינו עובר משמע שאמנם אינו עובר אך יש איסור, ויש לומר שאכן אין איסור ומה שכתוב אינו עובר זה אגב שכתוב בסיפא שישראל שדש בשל נכרי עובר, ולכאורה יש להוכיח ממה ששלחו לאביו של שמואל **עמוד ב** האם מותר מה שדרכם של הנכרים לגנוב את בהמתו של ישראל ולסרסה שתהיה טובה יותר לחרישה, והוא ענה שכיוון שעשו הערמה ימכרום ולא יהנו מהם, ואמר רב פפא שבני א"י ששאלו את השאלה הנ"ל סברו כר' חידקא שבן נח מצוים על הסירוס וא"כ הם עברו על לפני עור, רבא הביין שאביו של שמואל אמר שימכרו לשחיטה אך לא ימכרו לחרישה שיש הנאה מהאיסור, ואב"י אמר שהקנס הוא מה שהם מוכרים וא"כ ניתן למכור אף לחרישה.

פשוט שבנו גדול נחשב אחר לענין מכירה, ובבנו קטן רב אחי אסר ורב אשי התיר, מרימר ומר זוטרא ויש אומרים שהיו שני חסידים שהחליפו אחד עם השני.

רמי בר חמא מסתפק אם עובר בכל תחוסם כשהושיב לה קוץ בפיה שאינה יכולה לאכול, אך לכאורה זה פשוט שאם הוא הושיב בכוונה זה חסימה גמורה, והספק הוא אם ישב לה קוץ בפיה וכן הספק בהרביץ לה אריה מבחוץ אך פשוט שזה נקרא חסימה, אך הספק הוא ברביץ ארי מבחוץ וכן אם העמיד בנה מבחוץ או שהיא צמאה למים או אם פרס טבלה על הדישה, ויש לפשוט ספק אחד ששנינו רשאי בעל פרה להרעיב פרתו שתאכל הרבה מהדישה, ובעה"ב יכול להתיר על הדישה פקיע של עמיר כדי שהיא לא תאכל, ויש לדחות שאכן הוא מאכילה, ועוד י"ל שהכוונה בברייתא שבעה"ב יכול להפקיע עמיר קודם הדישה והיא תשבץ קודם.

ר' יונתן שהיה כהן שאל את רב סימאי על מקרה שחסם בחוץ האם התורה אסרה שור בדישו וזה לא נקרא דישו או שהתורה אמרה שלא ידוש בחסימה, אמר לו שיש לך ללמוד מבית אביך שהתורה אמרה יין ושכר אל תשת בבואכם, ואין לומר שהתורה אסרה רק במקדש ולא נאסר לשתות קודם שהרי כתוב מיד ולהבדיל בין הקודש ובין החול אלא ודאי כוונת התורה שבשעת ביאה לא תהיה שכרות, וכן כאן שלא תהיה חסימה בשעת דישה.

שנו בברייתא שהחוסם פרה וכן המזווג כלאיים אינו לוקה ורק הדש והמנהיג בפועל לוקה.

לר' יוחנן החוסם ומנהיג בקול לוקה ולר"ל אינו לוקה שקול לא נחשב מעשה.

דף צא ר' יוחנן מקשה לר"ל ממה ששנינו בתמורה לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר זה חל ולוקה, אמר ר"ל שזה כדעת ר' יהודה שלוקים על לאו שאין בו מעשה, אך יש לדחות שלא ניתן להעמיד את המשנה כר' יהודה שכתוב בתחלה הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים ומהמלה הכל מרבים יורש ולא כדעת ר' יהודה שיוורש אינו ממיר ואינו סומך ויש לומר שהתנא של המשנה סובר כר' יהודה לענין לאו שאין בו מעשה אך לגבי יורש אינו סובר כר' יהודה.

שנו בברייתא שהחוסם פרה ודש בה לוקה וגם משלם ד' קבים לפרה וג' קבים לחמור, ויש להקשות ששנינו שאין לוקה משלם, ואב"י מבאר שזה כדעת ר"מ שלוקה ומשלם ורבא מבאר שהתורה אסרה אתנן אף הבא על אמו שזה נקרא תשלום גם אם פטור מדין קם ליה בדרכה מיניה וגם כאן הוא לוקה ומשלם אף שב"ד לא מחייבים אותו, רב פפא מבאר שמעט משיכה הוא התחייב במוזנותיה וחייב מלקות הוא משעת חסימה בפועל.

רב פפא אמר שדברים אלו שאלו אותי מבית פפא בר אבא ואסרתי להם בדבר אחד כהלכה ובדבר אחר שלא כהלכה, ששנינו שלא לשים עיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה וכן אסור לטוח את התנור באליה ואם טש כל הפת אסורה עד שיסיק את התנור, ועוד שאלו אם מותר להכניס מינו ושאינו מינו לדיר ואסרתי להם שלא כהלכה שהרי שמואל אמר שבמנאפים מחייבים רק אם נראו כדרך המנאפים וכן בכלאים חייב רק אם הכניס כמחול בשפופרת, ורב אחדבוי בר אמי מקשה שיש ברייתא שאם היה כתוב בהמתך לא תרכיב היינו אומרים שאסור לאחוז את הבהמה בשעה שעולה עליה זכר אף מין במינו, וכתוב כלאיים ומשמע שאסור אפילו אחיזה גם בלי מכחול בשפופרת, ויש לומר שאחיה הכוונה הכנסה וקראו לזה אחיזה בלשון נקיה.

רב יהודה אומר שבמין במינו מותר להכניס כמכחול בשפופרת ואין בזה איסור של פריצות כי הוא עסוק בעבודתו, **עמוד ב** ורב אחדבוי בר אמי מקשה מהברייתא הנ"ל שמשמע שרק בכלאיים אסור אך במין במינו מותר, ומותר רק אחיזה אך לא הכנסה ויש לומר שאחיה הכוונה הכנסה וקראו לכך אחיזה בלשון נקיה.

רב אשי אומר שדבר זה שאלוני מבית רב נחמיה ריש גלותא האם מותר להכניס מינו ושאינו מינו לדיר שיש שם ממינו והוא נגור אחרי מינו או שבכ"ז יש לאסור ורב אשי אסר מפני הפריצות של העבדים.

משנה אם הפועל עושה בידי אף לא ברגליו או שעושה ברגליו ולא בידי ואפילו בכתפו יכול לאכול ור' יוסי בן ר' יהודה אומר שאוכל רק בעושה בידי ורגליו. **גמרא** לומדים מהפסוק כי תבא בכרם רעך והיינו בכל מה שהפועל עושה.

ר' יוסי בן ר' יהודה למד משור שהוא עושה בידי ורגליו כך פועל צריך לעשות בידי ורגליו, ורבה בר רב הונא מסתפק לדעת ר' יוסי בדש באוונים ותרגולים שיש כאן את כל כחם אך אין ידים ורגליים ונשאר בתיקו.

ר' אומר בשם רבה בר אבוה שכל עוד לא הלכו הפועלים בגת שתי וערב יכולים לאכול בענבים אך לא שותים יין ואחר שהלכו שתי וערב אוכלים ענבים ושותים יין.

משנה כשהפועל עושה בתאנים לא יאכל בענבים וכשעושה בענבים לא יאכל בתאנים אך יכול למנוע עצמו עד שמגיע למקום היפות, וכשאוכל זה רק בשעת מלאכה ממש אך כדי שלא יהיה ביטול מלאכה התירו לאכול בהליכתו מאומן לאומן וכן כשחוזר בגת וכן כשהחמור פורק. **גמרא** הסתפקו בעושה בגפן זה אם יכול לאכול מגפן אחרת האם נאמר שאוכל ממין שנותן לכליו של בעה"ב, או ממש ממה שנותן לכליו של בעה"ב, ואם נאמר שהעושה בגפן זה לא יאכל מגפן אחרת איך מותר לאכול בשור במחובר כיון שאינו יכול לאכול ממש מהגפן שהוא עובד בה, ורב שישא בר רב אידי מבאר שמדובר בזמורה ארוכה שהוא עוסק באותה גפן, ולכאורה יש להוכיח מדברי המשנה שאם היה עושה בתאנים אינו אוכל בענבים ומשמע שבענבים וענבים כמו תאנים וענבים אוכל ואם נאמר שהעושה בגפן זה לא יאכל באחרת איך זה שייך, ורב אידי בר אבין מבאר שמדובר בגפן המודלית על תאנה או תאנה המודלית על גפן, ולכאורה יש להוכיח ממה שכתוב שיכול למנוע עצמו עד שמגיע למקום היפות ואם נאמר שהעושה בגפן זה אוכל באחרת יכול מלכתחילה ללכת לאכול מהיפות אף בלי להמתין ויש לומר שאין ספק בזה בגלל שיש ביטול מלאכה אך הספק הוא כשאשתו ובניו עמו שהם מביאין לו ואין ביטול מלאכה, ולכאורה יש להוכיח מהמשך המשנה שאוכלים בהליכה מאומן לאומן ואם נניח שמהלך הוא כעושה מעשה והוא אוכל רק מצד השב אבידה לבעלים ולא מדאורייתא א"כ משמע שהעושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר, ויש לדחות שבאמת העושה בזה אוכל בזה אך המהלך אינו נחשב כעושה מעשה, וללישנא בתרא הדיוק הוא שאינו אוכל כי מהלך אינו כעושה מעשה ואם נאמר שאם הוא כעושה מעשה ואוכל א"כ העושה בגפן זה אוכל באחר ויש לדחות שבאמת העושה בגפן זה לא אוכל באחר,

דף צב מה שהוא אוכל זה בגלל שהמהלך הוא כעושה מעשה.

שישנים האנשים הוא פטור אמר רבה שכן, והקשה שאביי ששינו אלו אוניסים ששומר שכר פטור עליהם כגון ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב, אמר רבה ששם מדובר בשומרי העיר שסומכים עליהם וצריכים שמירה יתירה, ומקשה אביי ששינו ששומר שכר חייב לשמור עד כדי ביום אכלני חורב וקרח בלילה, אמר רבה שגם שם מדובר בשומרי העיר, ומקשה אביי וכי יעקב אבינו היה שומר העיר אמר רבה שיעקב אמר ללבן שמרתי לך היטב בשומרי העיר, ואביי מקשה מברייתא שרועה שהניח עדרו ובה לעיר ובה אבא וטרף או ארי דרס לא אומרים שאילו היה שם הוא הייה מציל אלא אומדים אותו שאם יכל להציל הוא חייב, ולכאורה מדובר שנכנס בשעה שנכנסים האנשים, ויש לומר שמדובר שהוא נכנס בשעה שלא נכנסים, אך קשה שא"כ מדוע הוא פטור הרי זה תחילתו בפשיעה וסופו באונס שחייב, ויש לומר שהוא נכנס בגלל ששמע קול ארי, אך קשה שא"כ מדוע אומדים אותו הרי הוא אנוס, ויש לומר שהיה לו לקדם ברועים ומקלות, אך קשה שלפ"ז גם שומר חנם חייב כמו ששינו ששומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ומקלות ולא קידם חייב ושומר חנם חייב לקדם בחנם שומר שכר יקדם בשכר עד כדי דמיהם, אך יש להקשות איך יתכן ששומר שכר חייב באונס, ביאר אביי שייטול דמיהם מבעל הבית, ורב פפא מקשה שא"כ מה מרויח בעה"ב כשהוא מציל, יש לומר שהוא מרויח את כושר החיות שרגיל אליהן או שחוסך לו טירחה לקנותן.

רב חסדא ורבה בר רב הונא לא סוכרים כרבה שבעה"ב אומר לשומר לכן נתתי לך כסף כדי שתשמור יותר מהרגיל.

בר אדא הסבל העביר גמלים על הגשר של נרש ואחת דחפה את חברתה לנהר ורב פפא חייבו, אמר לו מה יכלתי לעשות אמר רב פפא שהיית צריך להעביר אחת אחת אמר לו מכיר אתה בבן אומתך שיכול להעביר אחת אחת, אמר רב פפא שכבר צווחו לפניך ולא הועיל להם.

אייבו הפקיד פשתן אצל רוניא ושבו הלסטים שדד ממנו ובסוף הוכר הגנב ור"נ חייב את השומר, ולכאורה הוא חולק על רב הונא בר אבין שאמר שאם גנבה באונס והוכר הגנב אם הוא שומר חנם יכול להשבע או לעשות עמו דין ואם הוא שומר שכר יעשה דין ולא ישבע, ויש לומר שהיו שם מאנשי השלטון שאם היה צועק היו עוזרים לו נגד השודד.

משנה זבא אחד לא נקרא אונס ושנים נקרא אונס ור' יהודה סובר שבשעת משלחת זאבים גם זבא אחד הוא אונס, שני כלבים אינו אונס וידוע אמר בשם ר"מ שמרוח אחת אינו אונס אך מב' רוחות זה אונס, לסטים זה אונס ארי דב ברדלס נחש זה אונס ודוקא כשבאו מעצמם אך אם הולכים למקום גדודי חיה ולסטים אינו אונס, מתה כדרכה זה אונס אך אם סגפה ברעב ומתה אינו אונס עלתה לראשי צוקים ונפלה אינו אונס ואם העלה אותה לראשי צוקים ונפלה ומתה אינו אונס. **גמרא** ישנה ברייתא שזבא אחד הוא אונס ור"נ בר יצחק מבאר שמדובר בשעת משלחת זאבים וכו' יהודה.

יש להקשות מדוע לסטים זה אונס שיעמיד אדם אחד כנגדו, ורב מבאר שמדובר בלסטים מזויין, הסתפקו באופן שהלסטים מזויין והרועה גם מזויין האם אומרים נעמיד אחד כנגד אחד או שהלסטים מוסר עצמו יותר, ומסתבר שהלסטים מוסר עצמו יותר.

אביי אמר לרבא שבמקרה שהרועה אמר לגנב גנב מוסרח אני נמצא במקום פלוני,

דף צד כך וכך אנשים וכלבים וקלעים עמי ובה וגנב ממנו האם זה פשיעה, אמר רבא שזה כמו הולכים למקום גדודי חיה ולסטים.

משנה שומר חנם יכול להתנות להפטר משבועה וכן שואל מתנה להפטר מאונס ושומר שכר ושוכר להפטר משבועה ותשלומים, המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ותנאי שיש מעשה בתחלתו אינו תנאי, ומה שיכול לקיימו בסופו והתנה בתחילה תנאו קיים. **גמרא** יש להקשות איך יכול השומר להתנות להפטר הרי הוא מתנה על מה שכתוב בתורה, ויש לומר שזה כר' יהודה שבדבר שבכמון תנאו קיים ששינו שאם אמר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה, לר"מ מקודשת ותנאו בטל ולר' יהודה חל התנאי בדבר שבכמון, אך קשה שהמשנה ממשכה שהמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וזה רק כר"מ, ויש לומר שזה כר' יהודה ומדובר בדבר שאינו של ממון, אך קשה שהמשנה ממשכה שתנאי שיש מעשה בתחילתו בטל וזה כר"מ ששינו שאבא חלפתא איש כפר חנניה אמר בשם ר"מ שתנאי שקודם למעשה קיים ואם המעשה קדם לתנאי אינו קיים, אלא צריך לומר שכל המשנה כר"מ ומה שמועיל תנאי להפטר כי הוא לא חייב עצמו מלכתחילה בחיובי שמירה, ולכאורה קשה שיש ברייתא ששומר שכר מתנה להיות כשואל ולכאורה מדובר בדברים ושמואל מבאר שקנו מידו ור' יוחנן אומר שאף כשלא קנו מידו הוא

משעבר עצמו באותה הנאה שאומרים שהוא אדם נאמן. **רב טבלא** אמר בשם רב שמשנתנו היא כדעת ר' יהודה בן תימא אך לחכמים גם תנאי שאינו יכול לקיימו בסופו והתנה עליו חל התנאי ששינו שאם אמר הרי זה גיטך על מנת שתעלי לרקיע או שתודי לתהום על מנת שתבלעי קנה של ק' אמה או על מנת שתעברי את הים הגדול ברגלך אם התקיים התנאי זה גט ואם לא אינו גט, אך ר' יהודה בן תימא אומר שזה גט והכלל הוא שדבר שאי אפשר לקיימו בסופו והתנה עליו בתחילה אינו אלא כמפליג וכשר, ר"נ אומר בשם רב שהלכה כר' יהודה בן תימא, ור"נ בר יצחק אומר שמוכח כדבריו במשנה שכתוב כל שאפשר לקיימו בסופו והתנה עליו בתחילתו תנאו קיים ומשמע שאם אי אפשר לקיימו בסופו התנאי בטל.

פרק השואל

משנה מי ששאל פרה ושאל או שכר את בעליה עמה או ששאל אותם או שכרם ואח"כ שאל את הפרה ומתה פטור שכתוב אם בעליו עמו לא ישלם, **עמוד ב** ומי ששאל את הפרה ואח"כ שאל או שכר את הבעלים ומתה חייב, שכתוב בעליו אין עמו לא ישלם. **גמרא** יש לדייק ממה שכתוב בסיפא ואחר כך שאל את הפרה א"כ ברישא שכתוב עמה הכוונה ממש עמה, וקשה שאין קנינם שוה שהפרה נקנית במשיכה והבעלים באמירה, יש לומר שמדובר שהפרה בחצירו של השואל שלא חסר משיכה, ועוד י"ל שהוא התנה עם המשאיל שלא יקנה לו עד שימשוך את הפרה.

שינוי לעיל ד' שומרים הם שומר חנם שואל נושא שכר ושוכר ודינים חלוק ולומדים את זה כדברי הברייתא שפרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר שלישית בשוכר, ואמנם השלישית מפורשת בשואל וכי ישאל אך לכאורה נאמר שהראשונה בשומר שכר והשנייה בשומר חנם, ויש לומר שמסתבר שהשנייה בשומר שכר שחייב בגניבה ואבידה ואין לומר שהראשונה היא בשומר שכר ויתחייב כפל בנשבע שנגנבה שיש לומר שקרן בלי שבועה חמור מכפל בשבועה והראיה ששואל שהוא חמור שכל הנאה שלו והוא משלם קרן, אך לכאורה בשואל אין כל ההנאה שלו שהרי חייב במזונותיה, ויש לומר שהיא נמצאת באגם, ולכאורה היא צריכה שמירה יש לומר שיש שמירה של שומר העיר, ועוד יש לומר שאמנם אין כל הנאה שלו אך רוב הנאה היא שלו, ועוד י"ל שבשאלת כלים כל ההנאה שלו.

מה שכתוב שנושא שכר ושוכר משלמים על גניבה שכתוב אם גנוב יגנב מעמו ישלם אך לכאורה מנין שחייבים באבידה, יש לומר שלומדים מאם גנב יגנב מכל מקום, וזה מובן רק למ"ד שלא אומרים דברה תורה כלשון בני אדם אך למ"ד שדברה תורה כלשון בני אדם ולא לומדים מכפילות מילה קשה, ובא"י למדו מק"ו שאם חייב בגניבה הקרובה לאונס ק"ו שחייב באבידה שהיא קרובה לפשיעה, ומי שלמד מאם גנב יגנב סבר שגם דבר שלומדים מק"ו הפסוק טורח לכתבו.

כתוב במשנה ששואל משלם על הכל לכאורה כתוב בפסוק ששבורה ומתה אך שבויה לא כתוב ואין לומר שלומדים משבורה ומתה שיש לפרוך שזה אונס שהוא יכול להעלות על דעתו משא"כ שבויה, אלא יש לומר שכמו שבשומר שכר נאמר שבורה ונאמר עמו שבויה כך כשכתוב שבורה בשואל שחייב שבויה עמו, אך יש לפרוך שבשומר שכר כתוב שבויה לפטור ואילו בשואל זה לחיוב, אלא י"ל כר' נתן שלומדים מאו לרבות שבויה, אך יש להקשות שמאן לומדים לחלק שלא נאמר שחייב רק אם נשברה ומתה, וזה מובן לר' יונתן שבכל התורה לא צריך פסוק לחלק, אך לר' יאשיה קשה שנחלקו בפסוק איש אשר יקלל את אביו ואת אמו ומנין לרבות אביו בלי אמו ואמו בלי אביו, לר' יאשיה לומדים מההמשך אביו ואמו קלל שאביו קלל ואמו קלל, ור' יונתן אומר שבכל מקרה משמע שניהם יחד וכל אחד בנפרד.